УДК 378.1 https://doi.org/10.31713/vt3201819

Корнієнко В. Я., **д.т.н., професор** (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ В ГІРНИЧІЙ ГАЛУЗІ

В статті розкривається суть поняття компетенція, компетентнісний підхід у навчанні, описуються складові елементи поняття «компетенція». Проаналізований перелік основних ключових компетентностей студентів майбутніх фахівців в гірничій галузі. В сучасних умовах реформування освіти значна роль приділяється вихованню фахівця як особистості, здатної до самореалізації, самовизначення, самоусвідомлення у сучасних реаліях. Основною метою освіти є формування творчої особистості, що здатна саморозвиватися. Стратегії освіти потребує створення потужного, духовного, насиченого різноманіття освітнього середовища в Україні як складової європейського освітнього простору. Сучасний рівень технології та обладнання потребує змін в підготовці фахівця, щоб відповідати вимогам сучасного життя. Компетентність є основою для формування бази знань фахівця, його здатність здійснювати складні види діяльності. Завдання сучасного педагога, який займається підготовкою фахівця — використовувати весь арсенал педагогічного впливу на студента з метою формування цих компетентностей. Сучасна освіта передбачає переорієнтацію навчально-виховного процесу на постановку і розв'язання завдань самим студентом. Інтеграція в світовий освітній простір створює нові можливості для творчого розвитку кожної особистості. Результати багаторічної роботи експертів країн Європейського Союзу щодо реалізації компетентнісно-орієнтованої освіти свідчать, що для будь-якої країни корисно порівнювати міжнародний і національний досвіди як розвитку освітньої системи загалом, так і можливостей для запровадження компетентнісного підходу зокрема, повне копіювання будь-яких освітніх моделей і феноменів інших країн є непродуктивним, національні моделі освіти слід розбудовувати, керуючись національними потребами і особливостями.

***Ключові слова*: компетенція, компетентність, освітня компетентність, ключові компетенції, холістичне мислення, інтегральна компетентність.**

Технічний прогрес, особливо наприкінці 20 ст., дозволив започаткувати докорінні зміни в методології та викладанні освіти для підготовки фахівців в різних галузях. Ці передумови й окремі елементи складалися протягом усього століття. В сучасних умовах реформування освіти значна роль приділяється вихованню фахівця як особистості, здатної до самореалізації, самовизначення, самоусвідомлення у сучасних реаліях. Суттєвими ознаками змін в освіті стали сукупність якісних зрушень, які мали місце при розвитку виробництва. При цьому найважливішою властивістю освіти стає мобільність, гнучкість, здатність до переналагодження. Це вплинуло також на освітню систему підготовки фахівців гірничої галузі. Процес переходу від засвоєння інформації до формування якостей, необхідних для творчої діяльності та постійного засвоєння нової інформації потребує змін в підготовці фахівців - гірників. Основною метою освіти є формування творчої особистості, що здатна саморозвиватися. Стратегії освіти потребує створення потужного, духовного, насиченого різноманіття освітнього середовища в Україні як складової європейського освітнього простору. Сучасна спрямованість системи освіти на засвоєння системи знань, яка була традиційною в минулому столітті, вже не відповідає тому соціальному замовленню, що потребує виховання самостійних, ініціативних і відповідальних особистостей, які здатні ефективно взаємодіяти у виконанні різних завдань: соціальних, виробничих і економічних. Виконання всіх цих завдань потребує посилення самостійної й продуктивної діяльності студентів, розвитку їхніх особистісних якостей і здібностей, умінь із самостійного здобування нових знань, а також розв'язувати проблеми, які виникають. Економічні, соціальні чинники розвитку суспільства посилили вплив на освіту і зумовили появу нових методів викладання для формування творчої особистості фахівця в гірничій галузі.

Сучасний рівень технології та обладнання потребує змін в підготовці фахівця, щоб відповідати вимогам сучасного життя. В країнах ЄС процес реформування освіти розпочали у 80-х роках минулого століття. Почали обговорювати більш прагматичні підходи до навчання. В останні роки можна спостерігати систематичні зусилля по реформуванню освіти. Першими такими індикаторами в багатьох країнах стали компетентності фахівця, що визначають готовність студента до практичного життя, його активної участі в житті суспільства. Такий підхід в навчанні сприяє успішній адаптації студентів в суспільстві, вирішенню ключових проблем сучасного життя, їхнього професійного росту та самовизначення. Введення в освітній процес

поняття освітніх компетенцій дозволяє вирішити проблему, яка є типовою для освітніх закладів, а саме коли студенти можуть добре освоїти теоретичні знання, але зазнають значних труднощів в практичній діяльності. А це є важливий чинник, так як вимагає використання знань для вирішення конкретних проблемних ситуацій.

Таким чином, компетентність є основою для формування бази знань фахівця, його здатність здійснювати складні види діяльності. Компетентності розрізняють за видами: ключові, базові і функціональні[1].

Ключові компетентності — це компетентності, які необхідні для життєдіяльності людини і пов'язані з її успіхом у швидкозмінному суспільстві. Діяльність людини складається з конкретних дій та операцій. Формування фахівця, розвиток його компетенцій складається з виконання різних операцій, розмірковуючи над якими студент шукає алгоритм дій для їх виконання, усвідомлюючи потребу в необхідних знаннях. Таким чином, якщо сфера життя, в якій майбутній фахівець відчуває себе здатним ефективно функціонувати або бути компетентним,то йдеться про «ключові» або життєві компетентності. Якщо ж компетентність поширюється на вузьку сферу, в рамках певної наукової дисципліни, то можна говорити про предметну або галузеву компетентність [1]. Таким чином, ключова компетентність — це об'єктивна категорія, яка зафіксовує суспільно визначений комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати в різних галузях діяльності людини. Це і вміння вчитися загальнокультурній, громадянській, здоров'язберігаючій та соціальній компетентності, а також компетентності з питань інформаційних технологій [2]. Ключова компетентність дозволяє досягнути успіхи у житті, здійснити сталий розвиток суспільних інститутів в якості їх розвитку, відповідає різноманітним сферам життя. В рамках проекту ПРООН «Освітня політика та освіта «рівний-рівному» у 2004 р. визначено перелік ключових компетентностей для формування фахівця, який пропонується українським педагогам [2; 3]: 1. Уміння вчитися — виховує індивідуальний досвід для самостійного навчання. Особистість, яка вміє самостійно вчитися, зможе самостійно і творчо працювати. Ця компетентність передбачає, що особа сама визначає мету своєї навчально-пізнавальної діяльності. Здійснює планування та програмує свою діяльність. Організовує свою працю для досягнення поставленої мети, а також знаходить і накопичує потрібні знання, способи для розв'язання завдань. Здійснює в певній послідовності сенсорні, розумові або практичні дії, прийоми, операції, а також усві-

домлює свою діяльність і практично її вдосконалює, має вміння і навички самоконтролю та самооцінки. 2. Загальнокультурна — відноситься до розвитку культури особистості і суспільства. Вона передбачає наступні вміння: здійснювати аналіз і оцінку найважливіших досягнень національної та світової науки і культури, орієнтуватися у культурному і духовному просторі сучасного українського середовища. Також застосовувати засоби і технології міжкультурної взаємодії, користуватися рідною мовою і іноземними мовами, а також застосовувати навички мовлення і норми відповідної мовної культури. Особливо використовувати рідну і іноземні мови в діяльності, активно взаємодіями при здійсненні пошукової діяльності. Спрямовувати самовиховання особистості на єдність індивідуальних, національних і загальнолюдських цінностей. Здійснювати реалізацію моделі толерантної поведінки в умовах культурних, мовних, релігійних, гендерних та інших відмінностей між народами і країнами. 3. Громадянська — передбачає наступне: орієнтуватися у проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, знати процедури участі в діяльності політичних інститутів демократичної держави, органів місцевого самоврядування. Вміти застосовувати процедури і технології захисту власних інтересів, прав і свобод громадян, виконання громадянських обов'язків у межах місцевої громади, держави та взаємодіяти з органами державної влади на користь собі і громадянському суспільству. Також використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України, які задовольняють власні інтереси особи та захищають права людини і громадянина, приймати індивідуальні та колективні рішення, враховуючи інтереси і потреби громадян, суспільства та держави. 4. Підприємницька — передбачає реалізацію наступних здібностей: співвідносити власні економічні інтереси і потреби з наявними матеріальними, трудовими, природними і екологічними ресурсами, інтересами та потребами інших людей і суспільства. Також застосовувати технології моніторингу ресурсів і забезпечення стійкого зростання, при цьому організовувати власну трудову та підприємницьку діяльність і працю колективу, орієнтуватися в нормах і етиці трудових відносин. Аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх із потребами ринку праці, також складати, здійснювати й оцінювати плани підприємницької діяльності та особисті бізнес-проекти, розробляти програми дій і прийняття економічно та екологічно обґрунтованих рішень у динамічному світі, здійснювати презентації та поширювати інформацію про результати своєї роботи — продукти вла-

сної економічної діяльності та діяльності колективу. 5. Соціальна — передбачає такі здібності, а саме аналізувати механізми функціонування соціальних інститутів суспільства, застосовувати навички мовлення та норми відповідної мовної культури і використовувати рідну та іноземні мови в активній взаємодії при здійсненні своєї діяльності. Спрямовувати самовиховання на єдність індивідуальних, національних і загальнолюдських цінностей та реалізовувати моделі толерантної поведінки в умовах культурних, мовних, релігійних, гендерних і інших відмінностей між народами і країнами. 6. Компетентності з інформаційних і комунікативних технологій — передбачають наступні здібності: застосовувати інформаційно-комунікативні технології в навчанні і повсякденному житті, раціонально використовувати комп'ютерні засоби для розв'язання задач, пов'язаних з опрацюванням інформації, її пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням і передаванням. Проводити свою діяльність з побудовою інформаційних моделей, оцінювати процес і досягнуті результати технологічної діяльності. 7. Здоров'язберігаюча — передбачає збереження фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я людини. Вона включає наступні навички: життєві, які сприяють фізичному здоров'ю, сприяють соціальному, духовному та психічному здоров'ю [4].

В підготовці фахівця-гірника, вище перелічені ключові компетенції грають визначну роль. Таким чином, під компетентністю фахівця педагоги розуміють спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок та ставлень, що їх набувають у процесі навчання. Вони дозволяють людині визначати, ідентифікувати і розв'язувати, незалежно від контексту або ситуації проблеми, характерні для певної галузі. Дані сформовані компетентності людина використовує в різних контекстах залежно від здійснення різних видів діяльності. Компетентна людина застосовує стратегії, які здаються їй найприйнятнішими для виконання поставлених завдань. Управління власною діяльністю веде до підвищення або модифікації рівня компетентності людини [3; 4]. Таким чином компетентність виступає умовою розвитку і набуття зрілої форми думок, мотивів, цінностей, спрямованості особистості, яка прагне самоствердитися у власній діяльності і реалізувати творчий потенціал, проявити свої власні здібності, набути авторитету у своїх колег та для самого себе. Це вказує на мотиваційно-спонукальну функцію компетентності. Компетентність активізує пізнавальну та інтелектуальну діяльність особистості. Вона виявляється в інтересі та засвоєнні особою накопичених знань, розширенні власною освіченістю, кругозором, ерудицією, націлених

на майбутній розвиток. Це прояв гностичної функції компетентності. Відображення отриманих знань в практичній діяльності у вигляді умінь і навичок визначає діяльнісну функцію компетентності в структурі особистості. Компетентність виявляється у здатності людини до напружень волі, мобілізації своїх сил у подоланні труднощів у процесі пізнавальної або професійної діяльності, наполегливості, витривалості, стриманості, а це вже свідчить про емоційно-вольову функцію компетентності в структурі особистості. Зазначені функції забезпечують свідому, вмотивовану поведінку і самореалізацію особистості та розвивають уміння розв'язувати життєві і виробничі проблеми. Оціночне відношення та усвідомлення особою своєї поведінки, ідеалів і мотивів, цілісну оцінку самого себе як особистості характеризують ціннісно-рефлексивну функцію компетентності. Результатом прояву комунікативної функції компетентності є комунікабельність, відкритість до спілкування і збагачення у процесі міжособистісної взаємодії. В цій сукупності функцій системоутворюючою є діяльнісна функція, так як компетентність виявляється в умінні розв'язувати проблеми, проектувати свою власну діяльність, що вирізняється якістю і результативністю [3-5]. Завдань компетентно спрямованої освіти є розвиток холістичного мислення — це «вміння мислити масштабно, щоб бачити проблему цілісно в контексті її оточення і пов'язувати багато дрібних деталей», уміння розуміти широкий, а іноді і глобальний контекст проблем [3].

Знання людини роз'єднані, роздроблені за дисциплінарними галузями, які глибоко неадекватні для осягнення проблем, які стають глобальнішими, трансдисциплінарними, полідисциплінарними, багатовимірними і планетарними [3-5]. Ключові життєві компетентності беруть до уваги в процесі оцінки демократизації освіти молоді. Це здатність працювати в команді, застосовувати інформаційні технології, критично мислити, вирішувати конфлікти та ін. Завдання сучасного педагога, який займається підготовкою фахівця — використовувати весь арсенал педагогічного впливу на студента з метою формування цих компетентностей. Огляд різних формул успіху відомих дослідників дає можливість простежити їх успішність: визначити мету з відповідними цілями, віра в себе, впевненість у власних силах, дбайливе ставлення до часу і грошей, здатність доводити справу до кінця або дотримання обраного шляху, здоровий глузд, знати, коли потрібно відступити, колективізм, синергія, контрольована увага, самодисципліна, особиста ініціатива, перетворення проблем у можливості, підтримка фізичного і душевного здоров'я, позитивний стан

духу, творчий підхід, уміння робити висновки з невдач та ін. [4]. У процесі розвитку ключових компетентностей увнів особливу увагу слід приділяти формуванню емоційно-вольового компонента особистості. Необхідно актуалізувати сферу психологічних процесів, пов'язаних із саморозвитком особистості, що охоплює сприймання, увагу, пам'ять, мислення, уяву, волю, характер, здібності, фантазію. Важливо звернути увагу на значення прояву почуттів, уміння їх демонструвати та стримувати в різних життєвих ситуаціях. Важливе значення має вміння використовувати «терапію» поведінки, яка охоплює різноманітні хвилювання та стреси, пов'язані, зокрема, із виступами перед аудиторією. Важливими засобами самовдосконалення є особисті програми, щоденники, записники та ін. [5-7]. Важливим компонентом розвитку ключових компетентностей є формування моральної сфери особистості. Духовність людини, наукові знання дають можливість розібратися в складних явищах, що відбуваються в природі й суспільстві. Сучасна освіта передбачає переорієнтацію навчально-виховного процесу на постановку і розв'язання завдань самим студентом. Інтеграція в світовий освітній простір створює нові можливості для творчого розвитку кожної особистості. Щоб досягти обраної мети, студент вільно вибирає формули успіху та власну життєву траєкторію. Водночас, результати багаторічної роботи експертів країн Європейського Союзу щодо реалізації компетентнісно-орієнтованої освіти свідчать, що: для будь-якої країни корисно порівнювати міжнародний і національний досвіди як розвитку освітньої системи загалом, так і можливостей для запровадження компетентнісного підходу зокрема; повне копіювання будь-яких освітніх моделей і феноменів інших країн є непродуктивним; національні моделі освіти слід розбудовувати, керуючись національними потребами і особливостями.

Для фахівця-гірника основними компетентностями випускника є наступні: інтегральна, загальна та професійна [8-11].

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні задачі і проблеми гірництва, у т.ч. у процесі навчання інших, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності. 1. Здатність до оволодіння спеціалізованими концептуальними знаннями на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи. 2. Здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та професійній діяльності та на межі

предметних галузей. 3. Здатність до розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах недостатньої інформації та суперечливих вимог. 4. Здатність до зрозумілого й однозначного донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються. 5. Здатність до використання іноземних мов у професійній діяльності. 6. Здатність до прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та методів прогнозування. 7. Здатність до відповідальності за розвиток професійного знання, збереження гірничої культурно-історичної спадщини та стратегічного розвитку професійної спільноти. 8. Здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним.

Професійні компетентності. 1. Здатність до виконання теоретичних і експериментальних досліджень параметрів та режимів функціонування систем і технологій гірничих та геобудівельних підприємств. 2. Здатність до складання звітів про науково-дослідні роботи. 3. Здатність до створення інноваційних продуктів як форми керованого розвитку систем і технологій гірництва. 4. Здатність здійснювати патентний пошук та аналіз науково-технічної інформації вітчизняного та зарубіжного досвіду в сфері гірництва. 5. Здатність до розробки і реалізації інноваційних заходів щодо вдосконалення та підвищення технічного рівня систем і технологій гірництва, забезпечення їх конкурентоспроможності. 6. Здатність до техніко-економічного обґрунтування проектів систем і технологій гірництва на основі наукових досліджень. 7. Здатність до розроблення проектної документації (технічне завдання, технічні пропозиції, ескізний проект, технічний проект, робочий проект) на гірничі та геобудівельні об'єкти. 8. Здатність до створення нормативного забезпечення дослідницької, інноваційної, проектної та експлуатаційної діяльності гірничих та геобудівельних підприємств. 9. Здатність до організації виробничих процесів і технічного керівництва системами та технологіями гірничих і геобудівельних підприємств. 10. Здатність застосовувати сучасне програмне забезпечення наукової, інноваційної, проектної та експлуатаційної діяльності в сфері гірництва.

Кінцеві, підсумкові та інтегративні результати навчання, що визначають нормативний зміст підготовки і корелюються з визначеним вище переліком загальних і спеціальних компетентностей магістра гірництва, подано нижче, а саме: 1. Оволодівати спеціалізованими концептуальними знаннями на рівні новітніх досягнень, які є осно-

вою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи. 2. Критичного осмислювати проблеми в навчанні та професійній діяльності на межі предметних галузей. 3. Розв'язувати складні задачі та проблеми, що потребує оновлення й інтеграції знань, часто в умовах недостатньої інформації і суперечливих вимог. 4. Зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються. 5. Використовувати іноземні мови в професійній діяльності. 6. Приймати рішення в складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та методів прогнозування. 7. Бути відповідальним за розвиток професійного знання, збереження гірничої культурно-історичної спадщини та стратегічного розвитку професійної спільноти. 8. Здійснювати подальше навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним. 9. Проводити теоретичні та експериментальні дослідження параметрів й режимів функціонування систем та технологій гірничих і геобудівельних підприємств. 10. Складати звіти про науково-дослідні роботи. 11. Створювати інноваційні продукти як форми керованого розвитку систем і технологій гірництва. 12. Здійснювати патентний пошук та аналіз науково-технічної інформації, вітчизняного та зарубіжного досвіду в сфері гірництва. 13. Розробляти та реалізувати інноваційні заходи щодо вдосконалення та підвищення технічного рівня систем і технологій гірництва, забезпечення їх конкурентоспроможності. 14. Здійснювати техніко-економічне обґрунтування проектів систем і технологій гірничих та геобудівельних підприємств на основі наукових досліджень. 15. Розробляти проектну документацію (технічне завдання, технічні пропозиції, ескізний проект, технічний проект, робочий проект) на гірничі та геобудівельні об'єкти. 16. Створювати нормативне забезпечення дослідницької, інноваційної, проектної та експлуатаційної діяльності в сфері гірництва. 17. Здійснювати організацію виробничих процесів і технічне керівництво системами та технологіями гірничих та геобудівельних підприємств. 18. Застосовувати сучасне програмне забезпечення наукової, інноваційної, проектної та експлуатаційної діяльності в сфері гірництва.

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), має передбачати здійснення таких процедур і заходів:

1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;

2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;

4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;

6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;

9) інших процедур і заходів.

Таким чином, метою удосконалення системи підготовки фахівця є приведення системи підготовки до потреб ринку. Сучасна освіта передбачає переорієнтацію навчально-виховного процесу на постановку і розв'язання завдань самим студентом. Інтеграція в світовий освітній простір створює нові можливості для творчого розвитку кожної особистості. Щоб досягти обраної мети, студент вільно вибирає формули успіху та власну життєву траєкторію. Результати багаторічної роботи експертів країн ЄС щодо реалізації компетентнісно-орієнтованої освіти свідчать, що: для будь-якої країни корисно порівнювати міжнародний і національний досвіди як розвитку освітньої системи загалом, так і можливостей для запровадження компетентнісного підходу зокрема; повне копіювання будь-яких освітніх моделей і феноменів інших країн є непродуктивним; національні моделі освіти слід розбудовувати, керуючись національними потребами і особливостями. Система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за поданням ВНЗ оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності чинним вимогам.

1. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 23–30. **2.** М-во освіти і науки України. Програма розвитку Організацій Об'єднаних Націй у рамках проекту «Освітня політика та освіта «рівний — рівному». К., 2004. **3**. Миронович Ю., Пашко Л. Формування ключових життєвих компетентностей в аспекті ціннісних орієнтацій студентської молоді. *Вісник Львівського ун-ту*. Серія : *Педагогіка*. 2006. Ч. 1. Вип. 21. С. 42–47. **4**. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL:. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18. (дата звернення: 01.04.2019). **5**. Про систему професійних кваліфікацій : Закон України від 06.09.2012 № 5199–VI. **6**. Класифікатор професій ДК 003:2010. Чинний від 01.11.2010. URL: http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii (дата звернення: 01.04.2019). **7**. Маланчук З. Р. Маланчук Є. З. Корнієнко В. Я. Спеціальні технології видобутку корисних копалин : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2017. С. 290. **8.** Тимчасовий стандарт вищої освіти спеціальності 184 «Гірництво». **9**. Гірничий закон України Верховна Рада України; Закон від 06.10.1999 № 1127-XIV на 05.04.2015. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14 (дата звернення: 01.04.2019). **10**. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-п/page. (дата звернення: 01.04.2019). **11**. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. URL: http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html. (дата звернення: 01.04.2019).

REFERENCES:

1. Holovan M. S. Kompetentsiia i kompetentnist: dosvid teorii, teoriia dosvidu. *Vyshcha osvita Ukrainy*. 2008. № 3. S. 23–30. **2.** M-vo osvity i nauky Ukrainy. Prohrama rozvytku Orhanizatsii Obiednanykh Natsii u ramkakh proektu «Osvit-nia polityka ta osvita «rivnyi — rivnomu». K., 2004. **3.** Myronovych Yu., Pashko L. Formuvannia kliuchovykh zhyttievykh kompetentnostei v aspekti tsinnisnykh oriientatsii studentskoi molodi. *Visnyk Lvivskoho un-tu*. Seriia : *Pedahohika*. 2006. Ch. 1. Vyp. 21. S. 42–47. **4.** Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. Data onovlennia: 28.09.2017. URL:. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18. (data zvernennia: 01.04.2019). **5.** Pro systemu profesiinykh kvalifikatsii : Zakon Ukrainy vid 06.09.2012 № 5199–VI. **6.** Klasyfikator profesii DK 003:2010. Chynnyi vid 01.11.2010. URL: http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii (data zvernennia: 01.04.2019). **7.** Malanchuk Z. R. Malanchuk Ye. Z. Korniienko V. Ya. Spetsialni tekhnolohii vydobutku korysnykh kopalyn : navch. posibnyk. Rivne : NUVHP, 2017. S. 290. **8.** Tymchasovyi standart vyshchoi osvity spetsialnosti 184 «Hirnytstvo».

9. Hirnychyi zakon Ukrainy Verkhovna Rada Ukrainy; Zakon vid 06.10.1999 № 1127-XIV na 05.04.2015. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14 (data zvernennia: 01.04.2019). **10.** Litsenziini umovy provadzhennia osvitnoi diialnosti zakladiv osvity : zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 hrudnia 2015 r. № 1187. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p/page. (data zvernennia: 01.04.2019). **11.** Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity. URL: http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html. (data zvernennia: 01.04.2019).

Рецензент: д.т.н., проф. Маланчук З. Р. (НУВГП)

Korniienko V. Ya., Doctor of Engineering, Professor
(National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

FEATURES OF FORMING THE CREATIVE PERSONALITY OF THE FACTOR IN THE MINERAL INDUSTRY

The article reveals the essence of the concept of competence, competence approach in teaching, describes the components of the concept of "competence". A list of key competencies of prospective students in the mining industry is analyzed. In today's conditions of reforming education, a significant role is played for the education of a specialist as a person capable of self-realization, self-determination, self-awareness in contemporary realities. The main purpose of education is the formation of a creative person, capable of self-development. Educational strategies require the creation of a powerful, spiritual, richly diverse educational environment in Ukraine as a component of the European educational space. The current level of technology and equipment requires a change in the training of a specialist to meet the requirements of modern life. Competence is the basis for forming the knowledge base of a specialist, his ability to carry out complex activities. The task of a modern teacher who prepares a specialist — to use the whole arsenal of pedagogical influence on the student in order to form these competencies. Modern education involves a reorientation of the educational process to the formulation and solving of tasks by the student himself. Integration into the world of educational space creates new opportunities for the creative development of each individual. The results of the many

years of European Union experts' work on the implementation of competence-oriented education show that it is useful for any country to compare international and national experiences as the development of the educational system as a whole, and the possibilities for introducing a competent approach in particular, full copying of any educational models and the phenomena of other countries are unproductive, national models of education should be developed, guided by national needs and peculiarities.
Keywords: **competence, competence, educational competence, key competencies, holistic thinking, integral competence.**

Корниенко В. Я., д.т.н., проф. (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ СПЕЦИАЛИСТА В ГОРНОЙ ОТРАСЛИ

В статье раскрывается суть понятия «компетенция», компетентностный подход в обучении, описываются составляющие элементы понятия «компетенция». Проанализированный перечень основных ключевых компетентностей студентов будущих специалистов в горной отрасли. В современных условиях реформированию образования значительная роль уделяется воспитанию специалиста как личности, способной к самореализации, самоопределению, самоосознанию в современных реалиях. Основной целью образования является формирование творческой личности, которая способна саморазвиваться. Стратегия образования нуждается в создания мощного, духовного, насыщенного многообразия образовательной среды в Украине как составляющей европейського образовательного пространства. Современный уровень технологий и оборудования требует изменений в подготовке специалиста, чтобы соответствовать требованиям современной жизни. Компетентность является основой для формирования базы знаний специалиста, его способность осуществлять сложные виды деятельности. Задача современного педагога, который занимается подготовкой специалиста — использовать весь арсенал педагогического воздействия на студента с целью формирования этих компетенций. Современное образование предполагает переориентацию учебно-воспитательного процесса на постановку и решение задач самим

студентом. Интеграция в мировое образовательное пространство создает новые возможности для творческого развития каждой личности. Результаты многолетней работы экспертов стран Европейского Союза по реализации компетентностно-ориентированного образования свидетельствуют, что для любой страны полезно сравнивать международный и национальный опыты как развития образовательной системы в целом, так и возможностей для внедрения компетентностного подхода в частности, полное копирование любых образовательных моделей и феноменов других стран является непродуктивным, национальные модели образования следует развивать, руководствуясь национальными потребностями и особенностями.

Ключевые слова: **компетенция, компетентность, образовательная компетентность, ключевые компетенции, холистическое мышления, интегральная компетентность.**